

I 1.458.456

33

Mały Atlas Zwierząt Ssących

ZESZYT II

47 rysunków kolorowych na 11 tablicach,
z tekstem objaśniającym.

WYDAWNICTWO M. ARCTA W WARSZAWIE

MAŁY ATLAS ZWIERZĄT SSĄCYCH

ZESZYT II

Rząd: Płetwonogie, Pinnipedia.

Uzębienie po większej części zupełne; u niektórych tylko przednie siekacze wypadają dosyć wcześnie. Przebywają przeważnie w wodzie, żywią się wyłącznie mięsem. Kształt ciała wrzecionowaty. Kończyny bardzo krótkie, płetwowe, pięciopalcowe; palce obcignięte grubą skórą.

Tab. 1. 1. Mors czyli koń morski, *Trichechus rosmarus* L. Długość ciała wynosi 6 m., ciężar około 1300 kg. Skóra prawie naga, żółto-brązowej barwy. Kończyny tylne mogą być zwracane do przodu. Muszli usznych brak. Pysk bardzo szeroki o grubych wargach. Górne kły dochodzą do długości 60—80 cm. Zamieszkuje ocean Lodowaty Północny; żyje zwykle w stadach. W wodzie mors porusza się szybko i zręcznie, zato na lądzie lub lodzie jest ociężały i niezgrabny. Porusza się na ziemi w ten sposób, że wbija się kłami w bryłę lodu lub w ziemię, całe ciało podciąga, a tylne kończyny wyrzuca ku przodowi. Kły służą mu również do wygrzebywania z dna morza mięczaków, którymi się żywi. W razie niebezpieczeństwa morsy pomagają sobie wzajemnie. Samica jest bardzo czuła dla młodych i gorąco opiekuje się nimi. Duże kły stanowią jedyny oręż morsa; w handlu dorównywiają wartości kości słoniowej; polowanie na morsy nie jest jednak groźne.

Tab. 1. 2. Lew morski, *Otaria Stelleri* Less. Długość ciała wynosi 4—5 m., ciężar około 500 kg., barwa samca czarniawo-brunatna, samicy, która jest o połowę prawie mniejsza, jasno-brunatna. Posiada uszy zewnętrzne, czem różni się od pozostałych przedstawicieli tego rzędu. Z kształtu podobny jest do foki, ma tylko bardziej wydłużoną szyję i głowę. Kiedy jest podrażniony nadyma silnie szyję, wznosi głowę i przybiera postać dumną, stąd prawdopodobnie otrzymał nazwę lwa morskiego. Zamieszkuje północne części oceanu Spokojnego. Na niewielkiej wyspie koło San-Francisco jest wprowadzona ochrona lwów morskich. Jest on bardzo łagodny i dziki. Pożywienie jego składa się głównie z ryb.

Tab. 1. 3. Niedźwiedź morski, *Otaria ursina* L. Długość jego wynosi 2,50 m. Samica jest o połowę mniejsza. Barwa ciała ciemno-brązowa z czarnem, na przodzie białą pręgowaną. Włosy przy samej skórze są bardzo miękkie i delikatne. Zamieszkuje północne części oceanu Spokojnego, występując gromadnie wraz z po-

Rząd: Nieparzystokopytne, Perissodactyla.

Są to wielkie kopytne, po większej części o nieparzystej liczbie palców na nogach. Uzębienie zupełne; czasem tylko brak kłów. Siekacze występują w obydwu szczękach. Żołądek zawsze prosty.

Tab. 4. 24. **Nosorożec indyjski, *Rhinoceros indicus* Cuv.** Długość ciała wynosi 3 m., wysokość 1,70 m., ogona 50 — 60 cm., ciężar 2.000 kg. Na nosie róg, dochodzący do 60 cm. długości. Jest to utwór jedynie skórny, bez jakiegokolwiek połączenia z kośćmi; 3 palce opatrzone kopytami. Skóra brązowo-szara, składająca się z wielu płatów, zachodzących jeden na drugi. Zamieszkuje Indie i Chiny południowe, zwłaszcza okolice błotniste i obfitujące w wody; żywi się pokarmem roślinnym. Warga górna wydłuża się palcowato i służy przy jedzeniu jako organ chwytny. Na człowieka napada tylko wtedy, gdy jest podrażniony i wtedy róg na nosie staje się strasliwym orężem. **Nosorożec afrykański, *Rhinoceros africanus* Camp.** żyje w stepach Afryki środkowej, ma na nosie dwa rogi umieszczone jeden za drugim; skóra jego jest cieńsza i nie tworzy porozdzielanych płatów.

Tab. 5. 25. **Koń, *Equus caballus* L.** Wielkość i barwa zmienne. Nigdzie niema już dzikich koni, od których pochodzą nasze konie domowe; tu i owdzie jednak spotyka się konie dzdiziałe. Ojczyzną dzikiego konia była zapewne Azja środkowa. Teraz, jako zwierzę domowe koń rozpowszechniony jest na całym świecie, występuje w licznych odmianach, które niekiedy znacznie różnią się między sobą. Koń arabski, hiszpański, angielski pełnej krwi i traken biegają bardzo szybko i są dzięki temu doskonałymi wierzchowcami. Natomiast koń duński i belgijski jest ciężki, powolny i z tego względu odpowiedni do wożenia ciężarów. Na Korsyce i w Szkocji są bardzo małe konie, czyli t. zw. kucyki, których wysokość waha się od 0,80 do 1 m. Dzdziziałe konie spotykają się w wielkich stadach w stepach Argentyny.

Tab. 5. 26. **Dziki osioł, *Equus taeniopus* Heugl.** Jest nieco większy i silniejszy od osła domowego. Barwa srebrzysta, ciemnoszara o wyraźnych ciemnych pręgach na grzbiecie i mniej wyraźnych poprzecznych na barkach. Zamieszkuje stepy Afryki na wschód od Nilu i żyje w stadach, składających się mniej więcej z 20 sztuk, prowadzonych przez starego samca. Oswaja się łatwo i jest prawdopodobnie protoplastą osła domowego.

Tab. 6. 27. **Osioł domowy, *Equus asinus* L.** Podobny jest do konia, różni się od niego tylko tem, że jest mniejszy, barwę sierści ma szarą, uszy dłuższe i ogon podobny do krowiego. Dziko nigdzie nie występuje i pochodzi prawdopodobnie od osła dzikiego z nad Nilu. Dzdziziałe osły spotykają się w stepach Ameryki Południowej. Osły są hodowane w Europie południowej, Egipcie i w Azji zachodniej. Używają ich tam do jazdy i dźwigania cięża-

Najbardziej rozwinięta jest hodowla królików we Francji i w Anglii. Mięso jego jest bardzo smaczne. Ze skórek króliczych robią kapelusze.

Tab. 3. 22. *Góralek*, *Hyrax syriacus* Schreb. Góralki tworzą oddzielny rząd *Lamnungia*, który blisko spokrewniony jest z kopytnymi. Palce ich obciągnięte są błoną, i na każdym występuje płaski kopytkowaty paznokieć.

Góralek ma 40 cm. długości. Ubarwienie żółto-szare prawie brązowe. Zamieszkuje Syryję i okolice morza Czerwonego, najchętniej występuje na miejscach kamienistych; między kamieniami buduje sobie schronienie. Żyje towarzysko, odznacza się łagodnością i bojaźliwością. Pożywienie jego składa się z traw różnych gatunków. Mięso przypomina w smaku królicze.

Rząd: Słoniowate, Proboscidea.

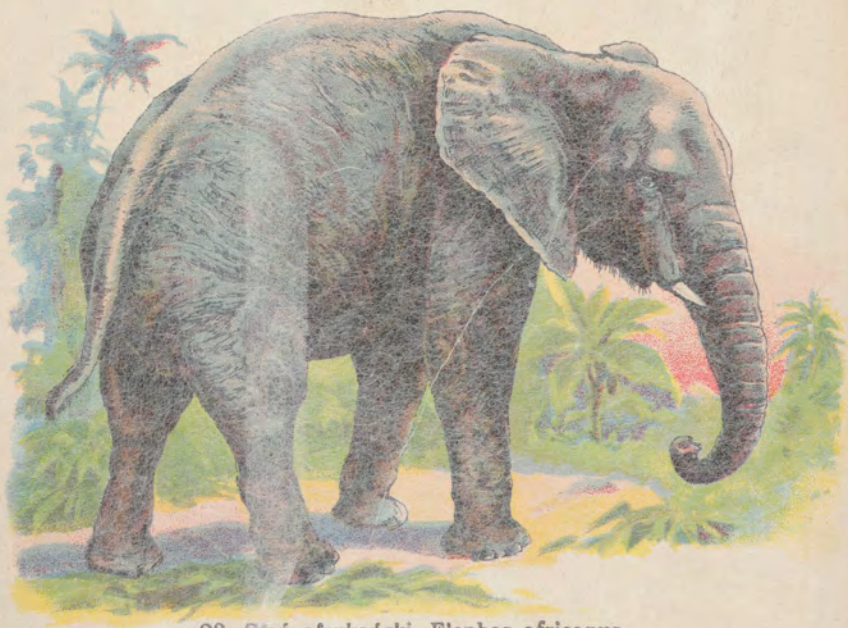
Uzębienie: u góry dwa siekacze, które niekiedy silnie wystają; kłów brak zupełnie; trzonowe duże opatrzone licznymi poprzecznymi fałdami, które gdzie niegdzie łączą się, tworząc płytki. Nigdy nie występują jednocześnie wszystkie 6 zębów trzonowych, a za ledwie 1—3; bo gdy tylne rozwijają się dopiero, przednie zużywają się już i wypadają. Kończyny grube, słupkowate.

Są to ssaki bardzo duże, wielokopytne o palcach pozrastanych i ryjkowato wydłużonej trąbie.

Tab. 4. 23. *Słoń afrykański*, *Elephas africanus* Blumenb. Długość ciała wynosi 3,50 m., wysokość 4 m., długość trąby 1,50 m. do 2,50 m., jeden t. zw. kieł dochodzi do 4 m. długości, a ciężar jego do 117 kg. Skóra prawie naga, łupkowo-szara, skorupiała, cała w zmarszczkach. Zamieszkuje Afrykę środkową. Żyje w lesistych okolicach licznymi stadami, bo 30 do 100 sztuk wynoszącymi. Liczba ich jednak z dnia na dzień zmniejsza się, a to dlatego, że dla kości słoniowej, która jest bardzo cenna zabijają ich tysiące. To otrzymanie zwierzę jest bardzo łagodne, żywi się liśćmi i gałęziami drzew, przez co wyrządza znaczne szkody. Dziennie zjada około 100 kg. pokarmu roślinnego. *Słoń azjatycki* albo *indyjski*, *Elephas indicus* Cuv. jest cokolwiek mniejszy, czoło ma bardziej płaskie, a uszy znacznie krótsze. Samica nie ma nigdy kłów, a i samcowi brak ich czasami; przytem kły są znacznie mniejsze, niż u słonia afrykańskiego. Łatwo bardzo daje się oswoić i przyuczyć do jazdy. W łodach Syberji spotyka się resztki kopalne mamuta, gatunku pokrewnego słoniom; są one tak dobrze zachowane, że czasem wykopują je ze skórą i włosami; trzecia część «kości słoniowej», znajdującej się w handlu, pochodzi z mamutów.

24. Nosorożec indyjski—*Rhinoceros indicus*.

23. Słoń afrykański—*Elephas africanus*.